

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор НН Інституту
педагогіки і психології
 С.М.Кондратюк
«30» серпня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

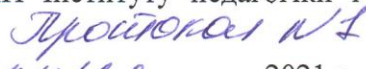

перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань: 01 Освіта /Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта

Освітня програма: Середня освіта (Інформатика)

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією НН Інституту педагогіки і
психології
«30» серпня 2021 р.
Голова
Докт. пед. наук
Професор Ю.А. Бондаренко

Розробники: **Бондаренко Юлія Анатоліївна**, доктор пед. наук, доцент,
професор кафедри

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри спеціальної та
інклюзивної освіти

Протокол № 1 від 28 серпня 2021 р.

Завідувач кафедри:

Дегтяренко Т. М., доктор педагогічних наук, професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Бакалавр	Нормативна	
		Рік підготовки:	
3-й			
Семестр			
V-й			
Лекції			
14 год.			
Практичні, семінарські			
18 год.			
Лабораторні			
–			
Самостійна робота			
54 год.			
Консультації:			
4 год.			
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин - 90			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування професійної компетентності майбутніх вчителів інформатики через оволодіння студентами концептуальних засад інклюзивної освіти, особливостей психофізичного розвитку дитини з особливими освітніми потребами, основних принципів і технологій організації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти.

2. Передумови для вивчення дисципліни

- педагогіка;
- психологія;
- вікова фізіологія та здоров'я дитини.

3. Результати навчання за дисципліною

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузях інформаційних технологій, педагогіки й методики середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук, інформатики і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в базовій школі.

ЗК 1. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК 2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК 5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).

ПК 4. Психологічна компетентність як здатність: визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів; використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності; формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність; формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною.

ПК 5. Емоційно-етична компетентність як здатність: усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

ПК 6. Компетентність педагогічного партнерства як здатність: до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі; залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства; працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

ПК 7. Інклюзивна компетентність як здатність: створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами; забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

ПК 8. Здоров'язбережувальна компетентність як здатність: організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу; здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни; формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя; зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності; надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.

ПК 9. Проєктувальна компетентність як здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів

ПК 10. Прогностична компетентність як здатність: прогнозувати результати освітнього процесу; планувати освітній процес.

ПК 12. Оцінювально-аналітична компетентність як здатність: здійснювати оцінювання результатів навчання учнів; аналізувати результати навчання учнів; забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів.

ПК 13. Інноваційна компетентність як здатність: застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувані різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності;

здатність до навчання впродовж життя: визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізії тощо), дотримуючись принципів професійної етики; здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

ПРЗ 1. Концептуальні наукові та практичні знання в галузях інформаційних технологій, педагогіки й методики середньої освіти, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері навчання.

ПРЗ 4. Володіння базою правових норм і законів, нормативно правових актів щодо дотримання санітарно-гігієнічних правил, а також правил і рекомендацій зі здоров'язбереження молоді, й, зокрема, при роботі в комп'ютерному класі.

ПРЗ 8. Знання вікових та індивідуальних особливостей учнів, знання методів роботи в інклюзивному освітньому середовищі.

ПРУ 2. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички використовувати різні методи, форми і засоби для навчання учнів інформатики, враховувати вікові психологічні особливості учнів у процесі навчання.

ПРУ 4. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички отримувати, оцінювати та застосовувати дані в галузі професійної діяльності, у т.ч. із закордонних джерел.

ПРУ 6. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички орієнтуватися в інформаційному просторі, кіберпросторі, критично оцінювати інформацію, використовувати і розробляти нові електронні освітні ресурси; дотримуватися норм професійної етики та захищати дані у процесі е-комунікації.

ПРК 1. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у професійному середовищі.

ПРА 1. Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах, формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти, здатність раціонально планувати час на виконання професійних обов'язків, діяти соціально відповідально та свідомо.

ПРА 3. Здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань; аргументовано обирає раціональний спосіб виконання завдання й оцінює результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ними завдань.
82-89	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, формулює висновки, але допускає незначні огріхи у порівняннях, застосуванні теоретичних знань на практиці; має стійкі навички виконання практичного завдання.
74-81	Студент володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає огріхи у порівняннях, формулюванні висновків,

	застосуванні теоретичних знань на практиці; за зразком самостійно виконує практичні завдання.
64–73	Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування, відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має елементарні, нестійкі навички виконання завдання.
60–63	Студент володіє навчальним матеріалом не в повному обсязі, поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відбувається його відтворення, орієнтується в основних поняттях дисципліни, однак допускає суттєві помилки; планує та виконує частину практичних завдань за допомогою викладача.
35–59	Студент має фрагментарні знання за обсягом менше половини навчального матеріалу, під час відповіді допускаються суттєві помилки; відсутні сформовані уміння та навички; виконує лише елементи практичного завдання, потребує постійної допомоги викладача.
0–34	Студент не володіє навчальним матеріалом.

Розподіл балів

Поточний контроль					Разом	Сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2			
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2		
Поточний контроль					60	100
11	13	12	12	12		
Контроль самостійної роботи					40	
8	8	8	8	8		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
		90 – 100
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

- усне опитування;
- виконання практичних завдань;
- виконання самостійної роботи;
- тестовий контроль (поточний).

6. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ І. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК СФЕРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Тема 1.1. Інклюзивна освіта як форма освіти дітей з ООП. Інклюзивна освіта: сутність, принципи функції. Медичний і соціальний підходи до розуміння проблем дітей з ООП в освіті. Характеристика мережі закладів для дітей з ООП. Деонтологія інклюзивної освіти.

Тема 1.2. Офіційні засади та досвід впровадження інклюзивної освіти. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах і законодавстві. Національне законодавство у сфері інклюзивної освіти. Історичні етапи розвитку інклюзивної освіти. Зарубіжний досвід інклюзивної освіти.

Тема 1.3. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти. Діти з особливими освітніми потребами: особливості психофізичного розвитку. Категорії дітей з ООП. Концептуальна модель використання МКФ-ДП для визначення особливих освітніх потреб дитини. Соціалізація дитини з особливими освітніми потребами.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Тема 2.1. Психолого-педагогічний супровід дитини з ООП. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП. Технології індивідуалізації освітнього процесу. Технології спільного викладання. Технології подолання навчальних і поведінкових труднощів. Технології оцінювання результатів інклюзивного навчання.

Тема 2.2. Організація освітнього простору. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища. Технології адаптації освітнього середовища.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК СФЕРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА												
Тема 1.1. Інклюзивна освіта як форма освіти дітей з ООП	18	4	2			12						
Тема 1.2. Офіційні засади та досвід впровадження інклюзивної освіти	16		4			12						
Тема 1.3. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти.	18	4	4			10						
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ												
Тема 2.1. Психолого-педагогічний супровід дитини з ООП	20	4	4		2	10						
Тема 2.2. Організація освітнього простору	16	2	4		2	10						
Усього годин	90	14	18		4	54						

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Інклюзивна освіта як форма освіти дітей з ООП	2	
2	Тема 1.2. Офіційні засади та досвід впровадження інклюзивної освіти	4	
3	Тема 1.3. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти.	4	
4	Тема 2.1. Психолого-педагогічний супровід дитини з ООП	4	
5	Тема 2.2. Організація освітнього простору	4	
Разом		18	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Ананьєв А.М. Управління педагогічними інноваціями в інклюзивній освіті: навч. посіб. / за заг. ред. С.К. Хаджирадевої. Київ : Освіта України, 2014. 244 с.

2. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н.М. Дятленко, Н.З. Софій., О.В. Мартинчук, Ю.М. Найда / під заг. ред. М.Ф. Войцехівського. Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.

3. Бондар К. М. Теорія і практика інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / за ред. Бондар К. М. Кривий Ріг, 2019. 170 с.

4. Будник О.Б. Інклюзивна освіта : посібник. Івано-Франківськ, 2015. 152 с.

5. Колупаєва А.А. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навчально-методичний посібник / А.А. Колупаєва та ін. Харків : «Ранок», 2019. 216 с.

6. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. К.: «Самміт-Книга», 2009. 272 с.

7. Миронова С.П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: : навчально-методичний посібник / Миронова С.П. Тернопіль : Астон, 2020. 176 с.

8. Миронова С. П., Гаврилов О.В., Матвєєва М.П. Основи корекційної педагогіки : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.

9. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник/ А. А. Колупаєва, О.М. Таранченко. Харків : «Ранок», 2019. 304 с.

10. Пантюк Т.І., Невмержицька О.В., Пантюк М.П. Основи корекційної педагогіки : навчально-методичний посібник. – 2-ге видання, доповнене і перероблене. –Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ,2009. 324 с.

11. Патрикєєва О.О. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: Навчально-методичний посібник/ Кол. упорядників: Патрикєєва О.О. та ін. / під заг. ред. Шинкаренко В. І., Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2013. 96 с.

12. Прохоренко Л.І. Учні початкових класів із особливими освітніми потребами: навчання та супровід: навчально-методичний посібник / Прохоренко Л.І. та ін. Харків : «Ранок», 2020. 160 с.

13. Путівник для батьків дітей з особливими потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах /За заг. ред. Колупаєвої А.А. К. : ТОВ ВПЦ «Літопис-ХХ» 2010. – (Серія «Інклюзивна освіта»).

14. Софій Н. З., Найда Ю. М. Інклюзивне навчання: Інформаційний посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти / упорядники: Софій Н. З., Найда Ю. М. Київ, 2019. 59 с.

15. Софій Н. З. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник / під заг. ред.Софій Н.З. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.

Додаткові:

1. Галенко Л. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посібник / за заг. ред. Л. Галенко. Харків : Друкарня Мадрид, 2018. 110 с.

2. Гета А.В. Сучасні засоби ІКТ підтримки інклюзивного навчання: навчальний посібник / за заг. ред. Ю. Г. Носенко. Полтава : ПУЕТ, 2018. 261 с.

3. Картава Ю. А. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому закладі: метод. рек. Суми : вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2013. 64 с.

4. Картава Ю. А., Косарєва Н.О. Дитина із порушеннями зору в умовах інклюзивної освіти : методичний посібник. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2009. 66 с.

5. Колишкін О. В. Вступ до спеціальності Дефектологія: навчальний посібник. Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2006. 288 с.

6. Лапшин В. А., Пузанов Б. П. Основи дефектології. М. : Просвещение, 1999. 143 с.
7. Литвин І.М. Розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами: нач.-метод. посіб. / Литвин І.М. та ін. Черкаси : КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2020. 80 с.
8. Логопедія: підручник/ За ред. М. К. Шеремет. Вид. 3-тє, перер. та доповн. К.: Видавничий дім «Слово», 2015. 776 с.
9. Сак Т. В. Індивідуальний навчальний план учня з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі // Дефектологія. № 3. 2010. С. 12-16.
10. Синьов В.М., Матвєєва М.П., Хохліна О.П. Психологія розумово відсталого дитини: підручник. К. : Знання, 2008. 359 с.
11. Синьова Є. П. Тифлопсихологія : навч. посібник. Київ, 2004. 213 с.
12. Софій Н. З. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник / під заг. ред. Софій Н. З. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.
13. Таранченко О. М. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими освітніми потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. Харків : «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 160 с.
14. Федоренко О. Ф. Універсальний дизайн в освіті: вивчаємо та впроваджуємо в освітню програму / О. Ф. Федоренко // Практика управління закладом освіти. – 2018. – №11 – С. 46-52.
15. Чеботарьова О. В. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями інтелектуального розвитку / навчально-методичний посібник / авт.: Чеботарьова О. В. та ін. Київ, ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 88 с.

Інформаційні ресурси

1. Концепція розвитку інклюзивної освіти (від 01.10.2010р.) // Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання. Наказ МОН №912 від 01.10.2010 року. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189.
2. Мушинський В. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання в початковій школі : методичні рекомендації. – Режим доступу: <http://osvitadnepr.com/index.php/metodichni-rekomendatsiji/1492-psikhologo-pedagogichnijsuprovod-inklyuzivnogo-navchannya-v-pochatkovij-shkoli>.
3. Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Постанова Кабміну № 588 від

09.08.2017р.Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/7893->

4. Сайт з інклюзивної освіти дітей з особливими потребами в Україні. – Режим доступу: <http://www.education-inclusive.com/>

5. Хохліна О.П. Корекційно-розвивальна робота в спеціальних закладах освіти для дітей з порушеннями психофізичного розвитку: теоретичний аспект проблеми. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://library.rehab.org.ua/ukrainian/psicho/hohlina>

6. Alberta Education. Elements of effective teaching practice: Differentiated instruction [Основи ефективного вчителювання: диференційоване викладання]. – Режим доступу: www.learnalberta.ca/contentteacher/kes/pdf/or_ws_tea_elem_02_diffinst.pdf

7. Інклюзивна освіта. Посібник для батьків. Досвід Канади: посіб. – К.: Паливода А.В., 2012. - 120 с. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://dnz24.org.ua/inklyuzivna-osvita-shho-ce-take/>

8. Актуальні питання інклюзивної освіти : навчальний посібник для самостійної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації / Укладач Н.В. Заєркова. – Луганськ, 2012. – Електронний ресурс. – Режим доступу: antratsit-school19.edukit.lg.ua/.../посібник%20Актуальні%20питання%..

9. Найда Ю.М.. Основні принципи інклюзивної освіти : навчально-практичний семінар. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/ippo-kubg/ss-27878156>

10. Жосан О.Е. Електронний посібник як засіб начання дітей з особливими освітніми потребами. – Електронний ресурс. – Режим доступу: cmsps.edukit.kr.ua/Files/downloads/електрпосібник.doc

11. Інклюзивна освіта : стан і перспективи розвитку в Україні : Матеріали науково-практичної конференції. – К., 2007. – Електронний ресурс. – Режим доступу: ussf.kiev.ua/ieeditions/51/1/